

ОСНОВНІ ТРЕНДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО ТА ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ЯК СУВЕРЕННІ ДЕРЖАВИ

*Д. Ю. Тереховська, студентка спеціальності Менеджмент,
група МЕНБ-31*

*О. В. Бондар-Підгурська, науковий керівник, доцент кафедри
менеджменту, к. е. н.*

*Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський універ-
ситет економіки і торгівлі»*

В сучасних умовах господарювання одним з найважливіших факторів економічного розвитку, умовою конкурентоспроможності країни, утвердження її як суверенної держави є інноваційна діяльність. Інновації відіграють досить важливу роль у структурній перебудові господарського механізму, підвищенні інтенсивності його якісної трансформації за умови ефективного користування інтелектуальним потенціалом країни.

За визначенням, інновація в соціально-економічній системі є способом якісно більш ефективного використання ресурсів. Вона являє собою зміну технології виробництва, яка безпосередньо впливає на продуктивність факторів виробництва та спосіб їх поєднання, а отже, забезпечує видозміну виробничої функції.

Стратегічний суспільний ефект інновацій полягає в тому, що вони: 1) здійснюють прискорення зростання продуктивності факторів виробництва, що важливо за умов дефіцитності принаймні одного з них; 2) забезпечують прискорення зростання обсягів виробництва; 3) прискорюють структурні зрушення, сприяють перерозподілу ресурсів на перспективні напрями суспільно-економічного розвитку; 4) поліпшують статус країни в глобальній економіці та національну конкурентоспроможність [1, с. 2].

В такий спосіб інноваційний розвиток можна охарактеризувати як процес структурного вдосконалення національної економіки, який досягається переважно за рахунок практичного використання нових знань для зростання обсягів суспільного виробництва, підвищення якості суспільного продукту, зміцнення національної конкурентоспроможності та прискорення соціального прогресу в суспільстві [1, с. 2].

Метою роботи є дослідження світових трендів та перспектив інноваційної діяльності як основи інноваційного розвитку про-

тягом останніх 15 років існування України як суверенної держави.

З метою реалізації поставленого завдання варто, перш за все, проаналізувати основні світові тренди, вплив яких Україна відчуже найближчим часом: 1. Зростання обсягу фінансових асигнувань у сферу науки та інноваційної діяльності. 2. Збільшення масштабу ринкової комерціалізації втілених та невтлених складових прогресивного світового науково-технологічного доробку. 3. Підвищення рівня інтернаціоналізації НДДКР. 4. Географічна міграція висококваліфікованого кадрового ресурсу. 5. Конвергенція технологічних напрямів наукових досліджень. 6. Глобальне зростання народонаселення, домінування продовольчого та екологічного викликів економічному розвитку світу в найближчі 10 років у сфері наукових досліджень та інновацій [2, с. 3].

Протистояти негативним викликам Україна зможе лише завдяки активізації інноваційної діяльності національного виробництва, успішність чого визначається, перш за все, рівнем її фінансуванням.

За походженням джерела фінансування інновацій можна розділити на внутрішні та зовнішні відносно підприємства. Зовнішні джерела фінансування інноваційних процесів – це джерела, які отримують промислові підприємства зі сторони на умовах платності та строковості і можуть бути використанні на реалізацію інноваційного процесу. До них належать позикові та залучені ресурси. Позикові фінансові кошти передбачають повернення їх зі сплатою відсотків за користування або без сплати. Їх джерелами є кошти бюджетів, позабюджетних фондів, комерційні та інші кредити, іноземні інвестиції. У більшості країн світу бюджетні кошти є основним джерелом фінансування інноваційної діяльності. В Україні характерним є зовсім інший підхід з мінімальною участю держави (рис. 1).

Так, основним джерелом фінансування інновацій в Україні протягом 2000–2017 рр. були власні кошти підприємств, на частку яких у 2017 р. припадало 84,5 % загального обсягу витрат на інновації. При чому частка власних коштів підприємств підвищилась з 79,6 % у 2000 р. до 84,5 % у 2017 р. Вагомими за обсягами фінансування є інші джерела, частка яких коливається в межах 1–45,6 %, а також кошти іноземних інвесторів – від 0,1 % до 30 % протягом періоду, що аналізується. В минулому

2018 році основним джерелом фінансування інноваційних витрат залишилися власні кошти підприємств – 7704,1 млн грн. Кошти державного, місцевих бюджетів становили 330,8 млн грн; кошти вітчизняних, іноземних інвесторів загальний обсяг становив 420,9 млн грн; обсяг кредитів становив 597,1 млн грн. Такий стан справ показує відсутність оптимальної структури фінансування яка притаманна цивілізованим країнам.

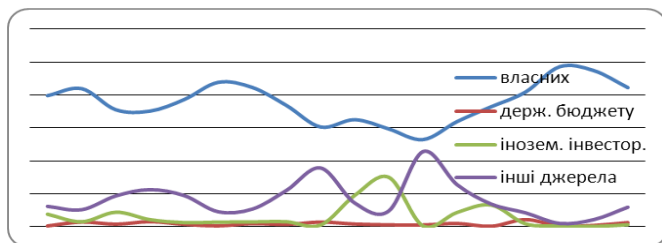

Рисунок 1 – Динаміка фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України за джерелами 2000–2017 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [3].

Аналізу питомої ваги обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП як підсумкового індикатору дозволив виокремити тенденцію його стійкого зниження протягом 1996–2015 рр. Так, показник питомої ваги обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП у 1996 році становив 1,36 %, а у 2015 р. – лише 0,64 %, тобто знизився на 0,72 % (рис. 2).

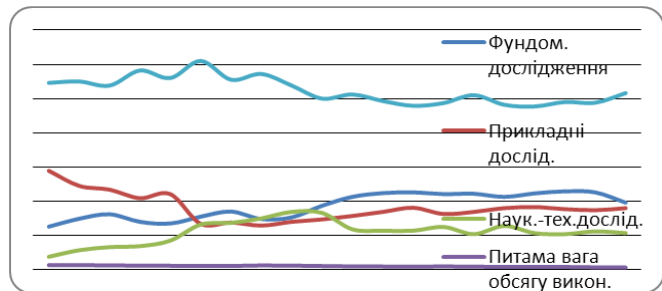

Рисунок 2 – Динаміка обсягів виконаних наукових та науково-технічних робіт в Україні 2000–2015 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [3].

Отже, враховуючи основні світові тренди інноваційного та технологічного розвитку, зазначимо, що утвердження України як незалежної конкурентоспроможної держави неможливе без їх врахування та докорінної трансформації системи державного фінансування та регулювання. В цій ситуації доцільно врахувати світовий досвід підтримки інноваційної діяльності, що передбачає використання певних інструментів, за допомогою яких держава реалізує необхідні функції у цій сфері, зокрема: безпосереднє фінансування утворення нових галузей, наукомістких виробництв тощо за рахунок коштів державного бюджету; фінансування науково-дослідницьких програм; надання безпроцентних чи пільгових позик та грантів; державні виплати провідним науковим центрам та науковцям; державне замовлення на інноваційні продукти тощо. Доцільним є залучення коштів сторонніх інвесторів, що здійснюється через емісію акцій компанії, а також бізнес-ангелам. Крім того варто збільшення частки державної участі у фінансуванні інноваційної діяльності підприємств України, що може бути здійснено через отримання банківського кредиту або випуску облігацій. Надані рекомендації сприятимуть сталому інноваційному соціально орієнтованому розвитку економіки України [4] та становлення її як суверенної держави.

Список використаних інформаційних джерел

1. Кузьменко Р. В. Перспективи інноваційного розвитку України [Електронний ресурс] / Кузьменко Р. В. // Economics. 2007. – URL: http://www.rusnauka.com/22_NIOBG_2007/Economics/25125.doc.htm.
2. ОDOTЮК І. В. Перспективні тренди інноваційного розвитку глобальної та національної економік [Електронний ресурс] / ОDOTЮК І. В. // Ефективна економіка. – 2010. – № 4. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=180>.
3. Державної служби статистики України [Електронний ресурс]: офіц. сайт. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Бондар-Підгурська О. В. Науково-методологічні засади сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки : монографія / Бондар-Підгурська О. В. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 531 с.